

Зміст

I.

1. Пізнання гармонійності	5
2. Градієнт самоусвідомлення	35
3. Дискусія з Величним.	63

II.

1. Шлях Життя	76
2. Майбутнє, долею мальоване.....	105
3. Безмежність уві сні.	134

III.

1. Сірі сторінки Землі.....	147
2. Паралельність освіченості	176
3. Непрозорі відносини	205

IV.

1. Таємниці самотньої вежі	218
2. Концепція душі/Конструкція свідомості	247
3. Марш прогресу	277

Ретроспектива	289
---------------------	-----

Реверс	309
--------------	-----

I

1. Пізнання гармонійності

Я хочу розпочати з кінця.

Так зазвичай ніхто не робить. Але краще подивитись спочатку на картину, а вже потім на процес її створення.

Темно-сіре небо. Потріскане, розірване, понівечене. Сонця не побачити крізь чорні радіоактивні хмари. Пустеля не з піску створена, а з попелу старого світу. Кратери, вирви, розломи. Нескінченні руїни мегаполісів, старі палади колись величної людської раси.

Дороги всипані залишками стародавніх людей: черепа, кістки, машини, котрі спинились майже одночасно. Пусті, зовсім пусті кілометрові домівки. Розбиті кари, космічні кораблі, котрі не покинули космопорти.

Все піддалося руйнації від ядерних війн, спалахів людської агресії. Тільки мені про це стало відомо занадто пізно...

Я ніби зараз дивлюся на все забуте, і воно набирає обертів реальності. Я бачив ті страшенні вибухи, котрі рвали на шматки Землю, котрі гризли, розривали, ламали артерії, кістки бідолашної планети. Я чув ті останні постріли з гармат, рушниць... Я чув, як десь далеко гудять танки, б'є по місту артилерія. Я чув, як гусениці скриплять... Я відчував вібрацію важкої техніки. Я лякався пронизливого стогону авіації, котра ніяк не заспокоювалася та все кружляла і кружляла над трупом людства. Мені нічого не лишалося, крім як промовити у вічність: «Ось та реальність, ось те майбутнє, на яке ми заслуговували»...

Заграв будильник. Спокійна, тиха, лагідна мелодія, яка облизувала мені вуха. Якийсь змішаний стиль: «електро» з класикою. Так мені більше подобалось, ніж одна й та сама мелодія щоранку.

— Доброго ранку, містере Брін, — вітав мене жіночий синтетичний голос домашньої системи. — Сьогодні вівторок, тринадцяте серпня, 2046-й рік. На дворі...

— Сонячна і приємна погода, — сказав я разом з домашньою системою одночасно. — Я знаю, дякую.

Відкинувши білу ковдру, я підвівся з м'якого, ніжнього ліжка. Під скляною, прозорою плиткою підлоги красувалися морські хвилі. Для п'ят температура була аж занадто комфортною, але за звичкою я все одно взувся у пухнасті капці.

За білою стіною була шафа, в котрій висіли кремового кольору халати. Один із них миттю опинився на тілі. Мелодія

будильника все ще грала. Не хотілося її зупиняти. Домашня система сама повинна була це зробити, коли я вийду зі спальні.

Кожного ранку я робив все за однією і тією самою схемою: йшов у ванну кімнату, приймав душ у прохолодній воді, голився, чистив зуби електромагнітною зубною щіткою з імпульсними ниточками, паралельно насолоджуючись новою мелодією, яку мені запропонує штучний інтелект домашньої системи. Трішки набридло мені це все. Кожного дня я існую згідно з якоюсь триклятою системою, створеною для збереження мого життя.

Я задивився на себе у дзеркало, поверхня якого була вкрита по краях білими написами про стан мого здоров'я, обличчя, плани на сьогоднішній день. Від літер та слів я відволікся та віддав всю свою увагу молодому чоловікові, який дивився на мене з дзеркала. Гладенька здорова шкіра, сині очі, маленький з невеличкою горбинкою ніс, тоненькі губи, густі чорно-русі брови, такого ж кольору коротке волосся, зачесане вправо.

Звичайно, після вмивання мій шлях проходив через кухню. Я вийшов з ванної кімнати, пройшовся білим коридором, стеля котрого була схожа на синє небо з майже прозорими хмаринками. І навіть ця симуляція була створена для того, щоб підтримувати мій психічний стан у нормі. Але хіба ж можна бути однаково спокійним щодня, якщо спостерігаєш усюди миловидні хмари та голубі морські хвилі? Схоже, домашня система вловила мій настрій. Блакитне небо змінилося на стовбури хвойного лісу. Нога у капці ступила на сходини, а там і до першого поверху недалеко.

Скляні автоматичні двері на кухню відчинились. Поруч з дерев'яним столом білого кольору стояв мій улюблений куховар — Траян. Це був один із андроїдів, які жили в кожному з людських будинків. Вони призначені допомагати нам та слідкувати за домівкою. Адже не все може виконати домашня система. У постійній синхронізації вони намагалися робити так, щоб я ні в чому собі не відмовляв та відчував себе комфортно. Але його постійно спокійне металеве обличчя викликало у мене дискомфорт щоразу, як я його бачив.

В усьому Траян був схожий на мене, крім кольору і матеріалу шкіри, а також синтетичного чоловічого голосу. Ще у нього на руці, від плеча до зап'ястя, був напис білими фарбами «Гармонія».

— Доброго ранку, містере Брін, — привітався зі мною андроїд. — Ваш сніданок вже готовий, лише...

— Чекає, поки я вип'ю чай та прослухаю пункти сьогоднішнього плану, — закінчив я за нього речення. У цього андроїда

був розвинутий штучний інтелект, а говорив він майже одне й те саме. Ніби для нього записали прості репліки, які він вимовляє в потрібний момент часу.

Зелений чай у маленькій чашечці чекав на мене, шматочок лимону плавав вгорі разом із листячком м'яти. Я прислухався до приємної мелодії, що грала на кухні. Поки Траян не почав зачитувати план на вівторок тринадцятого жовтня 2046-го року, я вирішив віддатися музиці.

— Що це таке грає? — спитав я у андроїда, чуючи співи скрипки та якихось духових інструментів. — Хто композитор?

— Саті, Ерік, «Gymnopédies» в оркестровій обробці, — через мить відповів Траян. Його байдужа, холодна відповідь збила мене з пантелику. Задоволення, яке я отримував від мелодії, одразу ж зникло.

— Дякую, — зітхаючи, пролунала моя відповідь. Доведеться допитати зеленого чайу з усвідомленням своєї нестерпної самотності.

— З вашого дозволу, містере Брін, — заговорив Траян, — я принесу сніданок та розпочну ознайомлювати вас із сьогодинішнім планом.

— Давай, — я відставив порожню чашку. За секунду на столі вже була тарілка, накрита невеличкою алюмінієвою кришкою, виделка, ніж, блюдо з білим та чорним хлібом. Сьогодні вівторок. Під куполом повинна бути гречана каша, відварена куряча ніжка, полита смачнющим бульйоном. І як тільки ці андроїди можуть готувати подібну смакоту?

— Містере Брін, ваш план на сьогодні, — не відчіплявся від моїх думок андроїд.

— Я весь в твоєму розпорядженні, — ковтаючи шматочок хліба з кашею, промовив я. — Ознайомлюй.

— З дев'ятої до одинадцятої у вас атлетичне тренування, розминка, біг у сповільненому темпі, десять кілометрів, заминка, душ та відпочинок.

— Так, — я проковтнув і його інформацію, і шматочок м'яса. — Продовжуй.

— З одинадцятої до тринадцятої у вас літературне заняття у Зеленому парку. Сьогодні книжки на ваш вибір, штучний інтелект парку допоможе вам у цьому.

— Що далі? — куряча ніжка лягла назад на тарілку, самотня, без м'яса.

— З тринадцятої по п'ятнадцяту у вас обід. Я чекатиму на вас зі смачною та поживною стравою. — Він продовжував, бо я був

зацікавлений залишками сніданку. — З п'ятнадцятої по вісімнадцяту у вас зустріч з батьками. Транспорт стоятиме біля будинку. З вісімнадцятої по двадцяту — фізичне тренування, плавання у басейні. З двадцятої по двадцять першу — підготовка до сну, підведення підсумків дня. З двадцять другої по сьому ранку чотирнадцятого серпня — відпочинок, сон.

— Уточню один момент: вечірнє фізичне тренування проходитиме в індивідуальному басейні?

— Так, містєре Брін.

— Тоді підготовка до сну та підведення підсумків пройде під час цього тренування. Добре, я все запам'ятав, Траяне. Дякую за сніданок, піду одягатися.

— Містєре Брін, — нахилиючись до брудного посуду, доповнював андроїд, — машина до Лісового стадіону вже чекає на вас, спортивний одяг лежить у багажнику.

— Я знаю, Траяне, машина кожного ранку чекає на мене біля будинку.

Настільки я звик до цього розпорядку, що знав, яка подія повинна трапитися через секунду, дві, три. Завтра, післязавтра. Цього тижня, наступного тижня, через місяць, рік, два, три. Незмінний план в'ївся в мою голову та не покидав її ні на секунду.

Поки я підіймався назад у спальню, щоб одягти брюки, туфлі та білу сорочку, я намагався пригадати, коли цей план та розпорядок встиг мені набриднути й чому. Так, це відбулося, коли мені стукнуло вісімнадцять. До того часу, поки я жив з батьками, таке життя мені подобалося. Кожного дня з товаришами-підлітками (у мене таких було не більше двох) на фізичних тренуваннях, літературних, музичних, художніх, розважальних заняттях. Але... кожного дня мені доводиться бачити одні й ті самі обличчя, слухати майже ті самі слова, брати участь майже в однакових діалогах, полілогах, читати одні й ті самі книжки, малювати, бігати, плавати... Мені все це набридло. І виходу не було. Або був, але я про нього не знав.

Годі! Це похмурі думки, бо домашня система від них починає нескінченно змінювати пейзажі на підлозі та стелі. Це лише ранок. Вранці у мене завжди такий настрій. Зараз побігаю, пропотію, заспокоюсь, побачу товаришів та ліпшого друга, у більшості з яких розпорядок такий самий, як і у мене.

Ну все. Начебто був готовий. Під супровід якоїсь нової, тихої електронної музики я вийшов на веранду двоповерхового будинку. Моя оселя стояла на зелененькому пагорбі, посеред хвойного лісу вічності. У ста метрах від дому починали рости височенні

сосни та ялини. Перед верандою лежала дорога з мілкого щебеню. Електричний кар з автопілотом вже чекав на мене.

Я вдихнув якомога глибше приємний лісовий аромат. Подивився на чисте, блакитне небо. Поодинокі хмаринки пливли кудись у своїх справах. До вух доносились співи пташок. Музика з дому не досягала до мене через звукоізолюючі стіни.

— Розпочнемо, — майже радісно мовив я та попрямував по білим дерев'яним сходам до сірого автомобілю з написом на боці «ГАРМОНІЯ», відчинив задні двері та сів на м'яке, шкіряне сидіння.

Перед очами виповз прозорий віртуальний екран. Десятки різних інформаційних сторінок. Я відчинив найпершу. Як тільки мій розум почав вдаватися у текст, кар легенько зрушив з місця, автопілот знав потрібний мені маршрут, я не мав через це хвилюватися.

Нарешті одноманітні новини (про постійно ясну погоду, про життя без турбот, про досягнення людей під час тренувань та занять) мені набридли. Я зазирнув на мить у ліс. Деревя теж росли за якимось планом, розпорядком. Все виглядало правильним, рівним, гладеньким. І так щодня. Я вже втомився від цього виду. Очі відірвалися від однаково бридких картин та вдивлялися у підлогу автомобіля.

На прозорому віртуальному екрані виповзло сповіщення. Мені хтось дзвонив. Я натиснув на блідно-зелену кнопку, на екрані з'явилися обличчя мами й тата, котрі теж їхали у карі на свої фізичні тренування (йога).

— Доброго ранку, Саня, — прорвався до вух бадьорий голос батька. — Ти як завжди, так? Похмурий та невдоволений.

— Привіт, тату, — тоненькі губи відповіли їм ледве помітною усмішкою.

— Як спалося? — спитала мати. — У тебе ж сьогодні пробіжка?

— Так, мамо.

— А ввечері ти до нас, — нагадав мені тато. — Тільки приходь з усмішкою — ми до своїх батьків теж по вечорам ходили і дарували їм радість, на відміну від тебе. — Він жартував. Він щоранку так жартує.

— Та припини ти, Алексе, — легенько штовхнула його ліктем мати. — У Сашка такий характер, такий темперамент. Так, Сашко?

— Так, мамо, — мій голос навіть мені здавався якимось бездушним. — Я прийду до вас ввечері. Поспілкуємось.

— Ну звісно, — засміявся батько. — Ти ж не забудь, що в тебе через тиждень день народження. Ти як до нас прийдеш, то

Аксенія, — це ім'я їхнього андроїда помічника, — приготує для нас таку вечерю, що в тебе настрій, характер та ще якась річ одразу ж стануть веселими, зрозумів?

— Зрозумів, тато.

— І відшукай вже собі другу половинку... А то мені вже трішки набридло щовечора дивитися тільки на тебе. — Знову ці його жарти. За двадцять три роки я вже встиг до них звикнути. — Чому ти припинив спілкування з Марго? Гарна дівчина, весела, бадьора!

— Алексе, — призупинила потік слів мати, — ти забув, як мене зустрів?

— Пам'ятаю. Нам допоміг штучний інтелект у Центрі взаємовідносин. Зазирни й ти туди, Саня, добре?

— Якось зазирну, тато.

— Ну добре, — батько потягнувся до дверей. — Ми вже приїхали до Поляни гармонії. До вечора, синку.

— До вечора, синку, — повторила матуся.

— До вечора. — Розмова скінчилася, екран знову став прозорим. І крізь його прозорість я побачив Лісовий стадіон.

Різними доріжками приїжджали інші кари. Серед людей був мій друг, решта були звичайними сірими знайомими. Можливо, когось я побачу сьогодні вперше (я на це дуже сподівався).

Двері автоматично відчинились, коли машина спинилася на зупинці. Металічний голос автопілота нагадав мені, щоб я забрав спортивний одяг з багажнику, який вже був відчинений.

Я ступив на щербину дороги, забрав сумку та націлівся йти до трьохповерхової будівлі, де була чоловіча роздягальня, душева та вбиральня. Зліва був ідентичний комплекс — для жінок. Як мені здавалося, назва для Лісового стадіону була підібрана якимось ідіотом, у якого не було фантазії. Звичайно, навколо були одні ліси. Хвойний, що був поруч з моїм домом, перемішався з іншими деревами.

Щоб дістатися роздягальні, я мав пройти разом із іншими бігунами по білим металевим плитам. Рівно на секунду в голові виникло питання: чому ці плити завжди білі? Ідіотське. Адже за ними, як і за Лісовим стадіоном, як і за будь-яким місцем, стежать та піклуються спеціально запрограмовані андроїди та штучний інтелект.

Я з усіма вітався по дорозі, усміхався їм. Близьких друзів, точніше друга, ніде не було видно. Десятки інших з нашої групи були простими знайомими, яких я не бажав витрачати ні часу, ні емоцій. Прості знайомі, що розділяють зі мною один і той

самий маршрут. Щодня. Хоча інколи у декого розпорядок та план змінюється, на його заміну приходять новенький. Так роблять, коли виникає конфлікт між двома, трьома чи більше особами. Їм змінювали плани, маршрут дня, соціальну групу, біом, зрештою, щоб вони більше не перетинались. Але хто це робить? Хто керує нашими розпорядками? Якісь спеціально підготовлені люди? Щось я ніколи не задавався цим питанням... Сьогодні перше.

Напевно, не потрібно мені задаватися таким питанням. Існує певна система, що підтримує наш соціум у мирі та гармонії. Якщо з'являються такі, кому не подобається така система... Що ж. Я навіть не знаю, чи існують такі люди, не кажучи вже про те, що з ними трапляється. Хоча, ні — я знав колись одного, який майже повстав проти андроїдів, але... краще цю історію не пригадувати. Хм, чому я забув про свого ліпшого друга? Йому теж все це набридло, але ділився він цією інформацією тільки зі мною.

Що це таке відбувається? Треба відкинути ці думки. Спокійно жилось, спокійно й буде житися, якщо я просто погоджуся зі своїм планом та розпорядком. Адже, якщо мені набридли оточуючі на тренуваннях та занятті, я завжди можу надягти навушники та поринути в світ різноманітної музики. Я завжди так роблю, коли якісь знайомі набридають мені безглуздими розмовами.

Я подивився вліво. Одні й ті самі обличчя. Подивився вправо. Знову ті ж самі. Шкода... Зупинившись біля входу в чоловічі роздягальні, я обернувся. Дивне відчуття. Я пробігся по очах, які бачив кожного ранку, кожне тренування та заняття, але не побачив свого ліпшого друга. Можливо, Джеремі вже переодягався... Але ми завжди чекали один одного біля дверей, щоранку.

Замість друга я побачив справжню незнайомку. Випадок вкрай рідкісний в нашій групі. Останнього разу заміни відбувалися три роки тому. Руденьке кучеряве волосся, біле, майже білде обличчя. Я стояв у десяти метрах від неї і не міг розгледіти кожну деталь. Цікаво, кого вона замінила? Сподіваюсь, не Джеремі.

Разом із трьома чоловіками я ввійшов у роздягальню. Пройшовся до своєї шафи, сусідня належала Джеремі. Як тільки я подивився на табличку, яка висіла на білих металевих дверцятах, то одразу злякався. Вона була пуста, чиста, гладенька. Це могло означати дві речі: мого найліпшого друга переселили до іншої шафи; могло бути й гірше: його перевести у іншу групу. Але що він такого міг зробити? Він же був мирною, спокійною, розумною людиною! Саме завдяки цим рисам я з ними і подружився. Джеремі ніколи не набридав мені безглуздими розмовами.

Він завжди мав цікаві думки про андроїдів, домашні системи, їх творців... Що ж ти накоїв, Джеремі?

Ще був варіант, що він захворів. Тоді чому його табличку очистили? Але... але... Я не можу гадати. З ним все гаразд. Ми ще неодмінно зустрінємось. Замість хвилювань я вирішив перестроюватися. Адже майже всі чоловіки з групи стояли перестроюваними. Так, це тренування було індивідуальним. Ніхто нікого не примушував. Кожен біг ту дистанцію, яку міг подолати. Але система час від часу нагороджує за покращення результатів: оновленням домашньої системи, покращеною версією андроїда або зміною обстановки (переїзд у інший район, з іншим кліматичним біомом).

— Доброго дня, Олександр Брін, — привітався зі мною металічним жіночим голосом штучний інтелект девайсу для атлетичного тренування, який я щойно почепив поверх манжету рукава синтетичної спортивної кофти. — Розпочніть тренування з розминки. Кілометр. Темп сповільнений. Загальні вправи під час руху та на місці.

— Дякую, — голос мені здавався якимось збудженим. Щось відбувалося сьогодні не так, як завжди. З самого ранку.

З роздягальні я вийшов передостаннім. Ззовні вже всі проводили розминку. Так як розмову вести було ні з ким, я дістав бездротові навушники, встромив їх у вуха. Нічого було зайвий раз обмінюватися словами з людьми, які навіть самим собі не задають питання: хто створив цю систему?

Заграла музика. Звісно, вона була автоматично підібрана відповідно до мого настрою. Тиха, спокійна, розмірені такти. Піаніно. Цікаво, мелодія підбирається тільки під настрій? Що зміниться, якщо я почну бігти? Вона буде такою самою? Можливо, ще рано було бігти. Постою, послухаю заспокійливо-гармонійну пісню. Повинно стати легше, спокій має зійти на мою голову. Адже коли я спокійний, то в змозі сам відповісти на деякі питання.

Перший трек повільно затихав, розпочинався наступний. Характер та душа змінилися. Пісня стала жвавішою, веселішою. Мене підштовхують на біг. Що ж, подарую я їм таке задоволення, пробіжусь встановлену дистанцію. Дивись, можливо, легше стане.

Перші кроки розминки почалися по ґрунтовій стежці Лісового стадіону. Зараз би Джеремі, який завжди, щодня, весь час, буркотів, що йому вже набридло бігати, набридли ці дерева, котрі посаджені за спеціальною схемою, візуальний ефект якої заспокоював більшість людей з нашої групи. Я від нього заразився таким настроєм. Тепер і мені ці дерева набридли.

Попереду бігло троє чоловіків, разом із ними дві жінки. Вони щось бадьоро обговорювали. Добре, що я не чув їхньої радості з приводу нових досягнень у якихось сферах повсякденного життя. Я їх обігнав, вирвався на рівнину, де по обидві сторони широкої стежки були поля з пшеницею. Саме час зайнятися загальними вправами під час руху. Десять хвилин п'ять я виділив інтенсивним навантаженням на ноги. Музика плавно переходила на енергійну: ритмічне електро, рок. Я підбадьорювався, налаштовувався на свої десять кілометрів. Вправи на місці я вирішив пропустити, про них мені ще три рази нагадав штучний інтелект. Її неприємний жіночий голос заважав мені, але я терпів, зміг витримати її нагадування, після яких продовжила грати музика.

Стежка повільно заходила у хвойний ліс, розділялася на три. Якесь мінлива думка підказала мені, що треба бігти наліво. Я так і вчинив. Рідко я біг саме в цю сторону. Зазвичай я спускався природними сходами вправо, які несуться до ставка з сірими качками. Та, що була по центру, проводила би мене у густий хвойний ліс, де є можливість побачити дивних птахів, білку на гілках. Але я побіг лівою. Вона теж була природними сходами (чи створеними системою), але направляли вгору, поміж гострих скель, велетенського каміння, розкиданого лісом.

Я вже був розігрітий. Біг вгору не здавався мені таким вже важким. Прохолодний, свіжий вітерець віяв в моє гаряче обличчя.

— Ви пробігли половину дистанції, — повідомив мені девайс для атлетичного тренування. — Продовжуйте підтримувати темп.

— Дякую, — не чуючи крізь музику свій голос, відповів я штучному інтелекту.

Висота була подолана. Я відчував себе переможцем, але попереду було ще чотири кілометри та п'ятсот метрів. Тепер біг продовжувався по рівнині. Деревя поруч зі мною стовбурами тяглися високо в небо, притулялися до нього своїми вершинами. Зліва розпочався оголений пагорб, який спускався вниз. Лише зелена травичка прикривала його. Праворуч виростав інший пагорб. Він був засипаний кущами та маленькими березами. І все ж таки хтось гарно попрацював над ландшафтним дизайном. Мені сподобались ці краєвиди. Настрій став значно кращим, бігти було ще легше.

Аж раптом я злякався: хтось пронісся поруч зі мною, обігнав мене. Це була жінка. Та сама жінка, яку я сьогодні вперше побачив. Руде волосся кучерями мрійливо плавало позаду. Вона обернулася, посміхнулася та продовжила бігти далі. Я запам'ятав її біле обличчя. Карі, майже чорні очі. Маленький носик, невеличкі

губи. Тонесенькі брови та веснянки. Вони осіли на її щоках та носі.

Хто вона така? Як її звати? І з якої групи її перевели? І чи не вона замінила Джеремі? Або ж когось іншого, знайомого, якому я не приділяв уваги. Дідько! Я щойно заспокоївся! Після її усмішки на мене знову накинута параноя, що ця клята система створена для того, щоб показувати мені дивні, однотипні пейзажі, змушувати мене досягати більшого.

Я сповільнився, зменшив темп, зняв навушники, кинув їх до кишені спортивної куртки. Я пробігся ще п'ятдесят метрів, заспокоїв серце, відновив ритм дихання.

— Олександр, — нагадав про себе штучний інтелект, — ви пробігли шість кілометрів, сімсот метрів. Не зупиняйтесь на досягнутому. Ваша сьогоднішня дистанція — десять кілометрів.

— Знаю я, знаю.

Залишок пройдуся пішки. Поміркую. Тепер стежка йшла вниз, котилася поміж скель та валунів. Дерева стали рідкими, інколи зустрічалися поодинокі верби, які хилилися до струмків, що лилися звідкілясь із пагорбів.

— Олександр, — через дві хвилини розпочав девайс, — ви пробігли шість кілометрів, сімсот метрів. Решта не буде зарахована до сьогоднішньої дистанції. Не зупиняйтесь на досягнутому. Продовжуйте біг.

— Добре, добре. — Якби я не продовжив бігти, то до самої роздягальні мені б продовжував набридати цей штучний інтелект.

Мій темп вже не був таким самим, як п'ять хвилин тому. Але я все-таки добіг до десяти кілометрів. Планова дистанція була подолана майже біля самих роздягалень. Десять метрів сто я пройшовся пішки, у думках проклинаючи штучний інтелект. Перед очима мерехтів образ тієї рудоволосої дівчини. Щось мені підказувало, що вона — дійсно заміна для Джеремі. Але чому? Що він такого зробив? З ким він посварився? А якщо її і перевели, то або вона когось, або її щось не влаштовувало у колишній соціальній групі...

Ну нащо ці думки тероризують мене? Я точно нахапався таких замашок від Джеремі. Так, я познайомився з ним на свій день народження. Під час ранкової пробіжки, п'ять років тому я зустрів чергового незнайомця. Це був мій майбутній ліпший друг. Перше, що він у мене запитав, просто вразило мене, зацікавило. Адже ніхто раніше такого не питав у мене. «Як ти дивишся на те, що ми беремо участь у якійсь дивній грі, яка нам, начебто, не шкодить, але й розважає тих, хто її придумав?». Я не знав, як йому відповісти, що йому сказати. Ці слова вибили мене з колії,

якою я їхав всі вісімнадцять років. Саме тоді й почав жартувати батько про мій кепський настрій. Саме тоді в голові починали прокидатися думки, що ця в усьому ідеальна система створена для того, щоб нас тримати всередині таких соціальних груп. Щоб ми були всім забезпечені. Щоби були здорові фізично і психічно. В останньому, на моєму прикладі, ця система програє.

І хто її створив? Навіщо? Я ж вивчав історію людства, починав від Древнього Єгипту. Щось я не знаходив ні рядку про створення якогось спеціального проекту, який був спрямований на створення людської утопії. Та й хто буде про таке писати, якщо проект створювався під грифом: «Секретно»?

Так... Треба припиняти. Нічого доброго такі думки мені не гарантують. Треба заспокоїтись. Зараз зроблю заминку, обмиюся, переодягнуся та відправлюсь у Зелений парк на літературне заняття. Книжки завжди допомагали мені розслабитися, якщо з цим не могло впоратися фізичне тренування.

І знову я чув ці неприємні для мене розмови. У роздягальні чоловіки раз за разом обговорювали сьогоднішні досягнення, повідомлення, котрі надійшли їм на девайси, домашню систему оновлення (якийсь подарунок за старання). Навіть у душі, коли я поливав своє тіло гарячою водою, оголені спортсмени раділи новому дню та можливостям, які він їм подарував. Ідіоти.

Тільки-но я в думках облив їх лайном, як і мені прийшло те саме повідомлення. Підшкірний імплант на лівому зап'ясті завибував. Думкою я викликав віртуальний інтерфейс. Вода з душі не заважала мені розрізняти символи та літери на білому голограмному екрані. Так, мої здогадки були вірними.

ПОВІДОМЛЕННЯ. АБОНЕНТ: «ГАРМОНІЯ».

Шановний містере Брін.

«Гармонія» вітає Вас із черговою перемогою. Так тримати! Пишаємось вашими досягненнями і щиро сподіваємось, що і далі ви будете продовжувати досягати все нових та нових вершин. Вашою нагородою за важку працю стане оновлення домашнього андроїда.

З повагою, Ініціативний центр «Гармонії».

Отакої! Звернувши віртуальний інтерфейс, я прийнявся гадати які оновлення чекають. Можливо змінять йому голос... Або замінять стандартний штучний інтелект із чоловічим протоколом

на жіночий. Хто його знає... Кожного разу такі «сюрпризи» стають все цікавішими й цікавішими.

Але все одно це заохочення не відбило у мене бажання розмірковувати про те, що ця система, вигадана «Гармонією», — справжнісіньке пекло. До речі про «Гармонію». Мені дійсно мало відомо про цю корпорацію, чи що воно таке. Я лише здогадуюся, що це вони створили такі умови для життя. Хто нею керує, які у неї справжні цілі, я не знав. І це мене лякало. Але дещо лякало мене іще більше: відсутність зацікавленості цією таємничою корпорацією у решті людей з нашої групи. Це важливе питання! От тільки ці ідіоти не бачать нічого іншого, крім заохочень від Ініціативного центру за свої нібито великі звершення.

Я натиснув на голограмну червону кнопку. Потік води припинився. Разом із нею випарувалися думки параноїка. Система просушки в душовій кабінці зробила моє тіло ідеально сухим, залишивши незначну вологу на кінчиках волосся.

У роздягальні все ще знаходилося декілька чоловіків. Не звертаючи на них уваги, я пішов до своєї шафи. На сусідній, котра належала Джеремі, досі не з'явився напис на табличці. Схоже, мої підозри, щодо його переводу, справджувалися.

Щойно я пригадав іще одну причину, чому могла зникнути з соціальної групи людина. Це її смерть. Різні бували випадки. Про більшість із них «Гармонія» намагається не розголошувати. Я здогадуюся, про які випадки в системі не розголошує корпорація...

Останній елемент повсякденного одягу опинився на моїх п'ятах. Подивившись на годинник у віртуальному інтерфейсі, я відчув відсутність пунктуації в моїх жилах. 10:57. Я запізнивався на літературне заняття у Зеленому парку.

Кар з автопілотом чекав на своєму місці. Час кидати сумку зі спортивним одягом та сідати на заднє сидіння. Не подобалося мені попереду. Занадто близько до дороги. Та й дивитися там немає на що. Одні обслуговуючі будівлі «Гармонії», призначення яких могло бути вкрай різноманітним (від санітарно-медичних, наукових до обслуговування Лісового стадіону та йому подібних місць). Ні, краще сидіти позаду, роздивлятися зелені пагорби, жовті поля, змішані ліси, високі гори на горизонті, як би ідеально вони не були розташовані.

Через десять хвилин руху, авто спинилося поруч з невисокою будівлею — бібліотекою, майстернею та галереєю. У цього комплексу були різні приміщення з різноманітною обстановкою. Сьогодні мені треба було в бібліотеку, де спеціалізований

андроїд повинен надати мені ряд книжок для прочитання. А так, як Траян сказав вранці, що у мене є можливість вибору, то я візьму щось фантастичне. Якщо там лишилося щось, бо на площі перед самою будівлею вже нікого не було. Це означало, що я приїхав серед останніх.

І справді! Навіть у бібліотеці майже нікого не було. Якась знайома отримала книжку та вийшла у Зелений парк.

— Доброго дня, містере Брін, — привітався зі мною чоловічим голосом андроїд-бібліотекар, коли я підійшов до нього.

— Що залишилося? — настрій знову був понурим, адже замість очікуваної фантастики я міг отримати, скоріш за все, книгу з якимись дивними філософськими теоріями про людство та його потрібність Всесвіту.

— Одну секунду, — машина перевіряла електронний каталог у голові. — Для вас сьогодні приготована книга «Сірі сторінки Землі».

— Зачекай, — збирався я йому заперечити. — Мій домашній андроїд сказав, що у мене є можливість вибору. Я бажаю цією можливістю скористатися.

— На жаль, — як же мені осточортіли ці металеві речення, вони були ще гіршими за безглузді розмови знайомих, — в каталозі лишилася лише ця книга. Решта була розібрана іншими читачами.

— Ви знущаетесь? В нашій групі максимум тридцять персон. У вас в бібліотеці книги під розрахунок на кожную душу?

— Вибачте, містере Брін. Я нічим не в змозі допомогти вам. Якщо бажаєте, можете прогулятися Зеленим парком. Іншого зайняття ми не можемо вам дати, з урахуванням цілісності системи.

Знову ця система! Як же набридло!

— Добре, — ледве втримував я крики. — Давай мені те, що лишилося.

— Ось, — андроїд дістав книжку з-під стійки, — «Сірі сторінки Землі».

— Якась дивна книжка. Раніше я помічав на попередніх літературних об'єктах штамп «Гармонія». Чому на цій його немає?

— Не можу знати, містере Брін.

Я уважніше придивився до темно-сірої книги. Шкіряна обкладинка без жодної літери. Якось дивно. От такого я точно ще не бачив... Це якесь нововведення? Чи оновлення? Вирішивши, що краще новий формат, ніж білі обгортки з клеймом, я вийшов з бібліотеки в напрямку Зеленого парку.

Плиточки з побитого каменю відблискували сонячне сяйво. Поглядом я одразу пройшовся по ставку. Нічого не змінилося. Як завжди тихий та спокійний. Маленькі качечки плавали ним, відпочивали в тіні, насолоджувалися безтурботним життям. Хотілось би і мені бути качечкою... Без цих дурних думок у голові.

Єдине, що мені подобалося у системі від «Гармонії», — гарна фантазія творців біомів. Вони дивовижно прикрасили Землю, змусили її бути вічнозеленою та прекрасною. Як у первісні часи. Ліси знову стали нескінченними, пустелі повернули свій помаранчевий колір, сніги тундри стали білими, лід став товстим та міцним. «Гармонії» вдалося вилікувати планету. Їх реформи зробили глобальними технології відновлювальної енергії приливів-відливів, вітру, сонця. У цьому вони були молодці...

Не дивлячись ні на кого, шукаючи вільну лавочку під деревом, я пройшов майже весь Зелений парк. Нарешті відшукав собі місце. І то, це була не лавочка, а здоровенний валун під височенною вербою. Він по краям був вкритий мохом, а з біля самого низу росли маленькі гриби. Я видерся на самий верх, усівся. Він був теплим, приємним. Це заспокоювало. Тепер з'явилася можливість спокійно почитати книгу.

На першій блідій сторінці красувалася її назва: «Сірі сторінки Землі». Ні автора, ні анотації, жодного слова про видання, рік... Дивна річ.

— І що ж ти таке? — Я полистав перші сторінки, на яких крім малюнків, створених рукою аматора, нічого не було. На них художник зобразив сірі безкрайні пустелі, пусті міста та скелети, котрими були всіяні дороги мегаполісів. Якийсь песимістичний роман-антиутопія. Я вже був впевнений у цьому, хоча ще й не починав читати книгу.

Ось і перші речення.

Я був стурбований. Адже... Здавалось, це була документальна книга. В ній описувалась невідома для мене війна, яка відбувалася на Землі у 2026-му році. Я покрутив головою, подивився на Зелений парк та людей, які сиділи на лавочках та відпочивали з книжками або спілкувалися між собою. Ні, це точно була фантастика.

Після перших трьох сторінок опису соціальних, економічних, політичних причин я наштотхнувся на хронологію подій. Перша, звісно, — початок Нафтового конфлікту. Ера знецінення майже всіх ресурсів на Землі, час, коли влади всіх країн намагалися реформуватися на використання відновлювальних ресурсів.

Невдоволені цим магнати, мільярдери, бізнес-шишки розпочали власну кампанію з ордою найманців, оголосивши війну всім та вся.

Я погортав книжку, відшукав останню подію. Сірі хвилини: рік 2048-й, масове застосування ядерної зброї, котре ставило життя на Блакитній планеті під загрозу вимирання...

Та-а-а-а-к, цю нісенітницю я точно не зможу читати. Вона тільки підживлює мою параною. Піднявшись з каменю, мені закортіло прийти та повернути цю фантастику назад у бібліотеку, я хотів просто полежати на травичці та помилуватися єдиним, що не могло бути створеним «Гармонією» — небом та білими хмарами.

Тільки-но я підвівся, як книга висковзнула з руки та впала на мох попід каменем. Ну якого чорта? Невже у мене кінцівки діряві? Коли я плазував за зразком невдалої фантастичної писанини, наштотхнувся на листочок, який випав зі сторінок книжки. Це була якась записка...

Ось і потрапила ця книжка в руки наступного, хто хвилюється через реальність існуючого навколо нього. Повинен попередити, що все написане — справжнісінька правда. Але мені не вдалося встановити події, що відбулися після Нафтового конфлікту. Мені невідомо, яка доля чекала на нас після ядерного бомбардування Землі.

Я лише знаю, що треба хвилюватися через життя, організоване нам «Гармонією». Воно нереальне, неможливе та неіснуюче. Правду доведеться шукати самотійно.

Я знаю, що той, хто читає ці криво писані слова, може не повірити моїм дослідженням та розслідуванню. Але якщо він прийме їх за попередження, отже мислення в нього раціональне.

Якщо ця книга потрапила до твоїх рук — настав час. Шукай відповіді. Намагайся діяти поза планом та розпорядком системи. Шукай відповіді за лісами, полями, лугами. Намагайся придивлятися до невідомих будівель «Гармонії». Якщо ця книга потрапила до твоїх рук — мені не вдалося розкрити секретів, відшукати правди, добитися чесних відповідей. Я програв. Справа переходить тепер до твоїх рук.

Що це таке? Як?.. Як таке могло потрапити до книжки? Як така книжка взагалі може існувати та лежати на полицях бібліотеки? Як я можу повірити цим словам? Нісенітниця! Негайно поверну цей збірник сказаних фантазій андроїду-бібліотекару, нехай розбирається з цим лайном... Можливо, це чийсь жарти? Якщо так, вони зовсім не смішні. Записку лишу в себе. Може, ще зустрінусь з Джеремі, покажу йому.

На шляху, який пролягав поруч зі ставком, я зустрівся з тією самою рудоволосою. Вона сиділа поруч із водою, на каменистому березі та посміхаючись дивилася на мене майже чорними очами. Та за що мені таке лайно?! Чому як тільки я її бачу (а бачу я її втретє), вона нагадує мені про Джеремі! Я різко відвернув від неї погляд, був повністю сконцентрований на бібліотеці, що розмістилася в двохстах метрах, як раптом мене взяли за руку. У відповідь на здивований вираз обличчя та питання, яке пролунало в думках: «Що таке?!», я побачив цю дівчину, вона тримала мене не за руку, а за книжку.

— Не сподобалась? — голос був майже як у співочого птаха.

— Сподобалася, — заспокоївшись, відповів я їй. — Треба віднести її у бібліотеку та віддати андроїду. Він же на мене її записав.

— Я лише з анотацією та автором ознайомлюсь, — вона хотіла цю книгу, але віддати її я не міг. — Раптом у мене буде можливість вибору, прочитаю. — Чимось зацікавила мене її усмішка. Якоюсь... дивною магією. — Яюсь неправильно розпочала, — дівчина відпустила книгу, зрозумівши, що та перебуває в залізній хватці. — Мене звати Джулія.

Ага. Тепер зрозумів. Не книга потрібна. Я перший раз в житті бачу такий метод знайомства. Та й навіщо? Однаково б завтра у розпорядку мало бути соціальне заняття (яке мені геть не подобається), на якому всі знайомляться з новенькими в групі, спілкуються, обмінюються враженнями.

— Олександр, — через секунду вимовив я.

— Я у вашій групі новенька. —

Оце так новина. Я це знаю.

— Хотіла поцікавитися, як у вас тут? Які стосунки між людьми? Чим зацікавлений народ?

— Вибач мене, Джуліє, не приписуй це грубошам, але мені треба віддати книгу до бібліотеки. Можливо, яюсь іншим часом.

— Добре. Ти мене теж вибач, не хотіла відволікати. — Вираз на обличчі залишився з усмішкою; здається, не образив.

— До зустрічі, — кивнув я.

— Хай щастить. — Дівчина розвернулася, пішла кудись у Зелений парк.

Я б з радістю поспілкувався з нею. Її зовнішність вабила. Але мої дурні думки, котрі зараз заважають мені спокійно жити, могли тільки зіпсувати їй настрій, створити про мене невірні уявлення. Правильно зробив. Мені краще відпочити, позбутися параної.

Якщо навіть літературне заняття не дало мені спокою, тоді спілкування з батьками повинно мене врятувати. До зустрічі з ними лишилось тільки трішки погуляти в парку та пообідати.

Нарешті я увійшов у бібліотеку. Андроїд, котрий стояв біля каталогу, здається, був іншим. Вони всі на одне обличчя. Відрізняти їх дуже важко, але цей був з рожевим грудним корпусом, а попередній бібліотекар — з білим.

— Я вибачаюсь, — не знаю, навіщо я вибачаюсь перед металою, — але ця книга мені не сподобалася.

— Я можу поцікавитись, — (так, це був геть інший андроїд; у цього голос був жіночим), — чим ця книга вам не сподобалася? Це для більш вдалого підбору літератури для вас у майбутньому.

— Занадто багато антиутопії, настрій псує.

— Перепрошую, містере Брін, — аналізуючи сіру шкіряну обкладинку книги, говорив андроїд, — але цієї книги немає в нашому каталозі. Її немає в жодній бібліотеці «Гармонії». Сталася якась помилка.

— Ви глузуєте з мене? — здається, в мені щось закипіло. — Півгодини тому тут стояв інший андроїд, який сказав, що ця книга остання, що лишилася у бібліотеці. Що у мене немає можливості обрати іншу. А тепер все виглядає так, наче всього цього взагалі не було, книга сама матеріалізувалася у мене в руках.

— Містере Брін, вибачте, але серед подій, які відбувалися протягом минулої години, не зафіксоване ваше прибуття до бібліотеки та отримання вами цього зразку літератури. «Гармонія» приносить вам вибачення за збій. Вам буде зараховано одноразове заохочення, яке чекатиме на вас вдома.

— Якісь знущання. — Немає сенсу сперечатися з андроїдами, немає сенсу вимагати зустрічі з живими представниками корпорації. Ніхто все одно не вийде, ніхто нічого не пояснить. Подібні збої трапляються у системі, але ніхто не звертає на них уваги. Люди тільки радіють тому, що відшукали збій, за це їх заохочують, тоді вони заспокоюються. Але не я. Ця подія надовго залишиться у моєму серці. Я ще довго згадуватиму цей невдалий жарт. Наче й справді перевіряли, якими будуть мої дії, коли я візьму цю книгу. Клятий експеримент! До біса!

— Ще раз приносимо свої вибачення, — андроїд поклав книгу під стійку. — Якщо ми ще якось можемо виправити цей інцидент, тільки скажіть.

— Нічого не треба. — А що вони ще мені дадуть? Іншу книгу? Чи ще якимсь оновлення домашньої системи андроїда-помічника? — Я краще прогуляюся по Зеленому парку.

— Доброго вам дня, містере Брін.

— І вам доброго.

Чим далі, тим дивнішим стає цей день.

Марно шукаючи відповідей в собі або в ситуації, що зі мною трапилася, я рушив до того самого каменю, на якому намагався читати книгу. Можливо, мені все-таки вдасться відпочити. Джулії, рудоволосої дівчини, ніде не було видно. Так, я намагався її відшукати, поки йшов до верби та валуну. Схоже, десь сховалася собі та відпочиває.

І знову качечки у ставку. Вдруге за день, і в незліченний раз за багато років, я бажаю стати цією маленькою качечкою. Надумавши зрізати через ставок, а не обминати його, я вирішив пройтися по дерев'яному арковому мосту. Яка... знайома дівчина стоїть, спираючись на перила та дивлячись на воду. Це була Джулія. Вона знайшлася саме тоді, коли я зневірився у пошуках. Дивний збіг: Джеремі та Джулія. Обидва імені починаються з двох однакових літер. З чого б це я почав про це думати? Можливо, через те, що дівчина звернула на мене увагу, і я раптово забув, що хотів їй сказати...

— Віддав книгу? — з усмішкою запитала вона.

— Е... так, віддав, — я став поруч з нею, теж сперся ліктями на перила.

— Вона тобі не сподобалася, так?

— Ти про книгу?

— А про що ще? — Джулія опустила погляд на тихі спокійні води ставки. — Мені теж не подобається література, яку пропонує бібліотека... Крім цього, мені не подобається... Краще тримати це при собі, вірно? Завжди існує щось таке, що одному не подобається, а інший отримує від цього задоволення. — Яка глибока думка. Вперше чую таке. Навіть Джеремі не говорив так.

— Тут багато речей, які мені колись подобалися, але вони набридають з часом... Мені вже очі ріжуть ці хвойні ліси, цей ставок. Мало чим «Гармонія» мене може здивувати.

— Саме такий стан у мене був в старому біомі. Мабуть, через це мене перевели у вашу соціальну групу.

— А який у тебе був до цього біом? — Ще ніколи я не зустрічав новачків з інших біомів. Зазвичай, вони живуть десь поруч.

— Степний. Там не було лісів, дерева-одинаки стояли посеред велетенської рівнини, що всипана сухою травою. Я колись хотіла знайти щось інше. Йшла до гір, які оточували наш біом. Йшла довго, майже весь день. Ввечері лягла спати посеред поля. Зранку, коли прокинулася, я була в своєму домі. Наступного дня я ще раз спробувала. Намагалася не спати, триматися до останнього.

Тільки дійшла до гір — заснула. Вранці була в своєму ліжку, в двоповерховому будинку. Скоріш за все, корпорація побачила, що мені погано в тому біомі. Вони вирішили переселити мене у цей. Мені поки що подобаються хвойні та мішані ліси.

— У тебе лишилися там рідні? Батьки? Друзі?

— Вибач, я не можу тобі сказати. Не через те, що не хочу. Я не знаю своїх батьків. З дитинства мене виховували двоє андроїдів-нянчок. Можливо через відсутність справжніх батьків, мені ця система здається неправильною. — Так само мислив Джеремі... Здається, його могли переселити у інший біом. — Якщо тобі теж не подобається цей біом, ти можеш спробувати дійти до його краю. «Гармонія» побачить, що тобі тут незатишно та спробує підібрати щось нове.

— У мене тут батьки, Джуліє. Знаєш, ти мені нагадуєш мого ліпшого друга — Джеремі. Він так само мислив, як ти. Сьогодні зранку його не було на тренуванні...

— Отже, я його замінила. Твій друг, мабуть, перейшов у іншу соціальну групу.

— Або у інший біом. А ти щось пам'ятаєш? Як тебе привезли до нас?

— Нічого. Лягла спати вдома, в своєму будинку. Вранці прокинулася у такому самому, але навколо були хвойні ліси. Мені чомусь одразу легше стало. І домашня система сказала мені, що це чергове заохочення за мої досягнення та старання...

— Ох вже ці заохочення! Звідкіля вони знають, яке заохочення мені хочеться?

— Я не думала, що доведеться підказувати. Вони стежать за нами, аналізують емоції, дії, слова... Мені все частіше здається, що це якийсь експеримент.

— І вони нічого не намагаються робити з такими людьми, хто вважає, що це дурний експеримент.

— Якщо голосно кричати під стінами «Гармонії», тоді щось зроблять. Так одного зі старої соціальної групи, де я була, перевели кудись наступного дня. Мені ще вранці стало зрозумілим, що тобі це все набридає. Бачила по твоєму виразу обличчя, очам. Ти ні з ким не спілкувався, не обмінювався емоціями... Ти не схожий на них. Саме тому я підійшла до тебе коло ставка. Бо краще побазікати про «мінуси», ніж радіти тому, чим замулюють очі...

— Мені здавалося, що більше таких людей не існує. Джеремі мене заразив таким станом. Тепер його кудись перевели. — Можливо, варто сказати їй про книгу? Ні, під час такого спілкування я на мить забуваю, що це звичайнісінька параноя.

Адже (наскільки я можу судити по оточуючим) ця система нікому не шкодить. Лише одиниці не можуть ужитися в ній. А якщо я зараз заговорю про книжку, у якій такий самий параноїк писав про ядерну війну на Землі, тоді її параноя може перерости у щось значно більше, і тоді Джулія почне кричати під стінами бібліотеки. Ні, краще мати такого однодумця, щоб було з ким спілкуватися. Взагалі, якщо була страшенна ядерна війна, яка зробила умови на Землі смертельними, тоді як ми ще живемо?

— Повір, ми не одні такі, — говорила вона. — У кожній соціальній групі є відлюдники, і нічого система не може з нами зробити. Все це створено — якщо вірити повідомленням домашньої системи — щоб зробити наше життя максимально комфортним.

— Тільки не кожному воно таким здається.

— Ага.

Ми ще побалакали з нею на цю тему. Обмінялися емоціями. Схоже, я відчув те саме, що відчувають всі в нашій групі, коли спілкуються один з одним про досягнення та заохочення. Півтори години ми ходили по Зеленому парку, не звертаючи уваги на інших, знайомих. Як раптом у мене й у неї задзвеніли девайси на зап'ястях. Це було сповіщення, що скоро час обідати. Машини вже чекали на нас біля комплексу.

— Давай надішлемо запит? — спитала Джулія, коли ми рухалися до бібліотеки.

— Ти думаєш вони схвалять?

— Чому б і ні? Давай спробуємо, — наполягала на своєму дівчина.

— Але тебе ж ще не представляли колективу.

— Давай надішлемо запит, Олександрє.

Запит — прохання, що надсилається двома або більше персонами з соціальної групи для організації спільного вечору. «Гармонія», якщо схвалить цей запит, внесе корективи у розпорядок, змінить наші плани так, щоб з п'ятнадцятої по вісімнадцяту була наша зустріч.

— Надіслав, — згортаючи віртуальний екран, посміхнувся я.

— Я теж, — Джулія теж відповіла усмішкою.

— Тоді, — я протягнув їй руку, — до зустрічі.

— До завтра, — дівчина потиснула мені долоню. — Завтра буде атлетичне тренування. Побігли разом?

— Згода.

Ми вийшли з бібліотеки, наші машини стояли поруч. Поглядами попрощалися та розсілися по карам. Джулія, схоже на те, теж полюбляла задні сидіння. День став трішки кращим, настрій

піднявся. Навряд чи воно так повинно бути, але два параноїка зробили день ліпшим один одному, породили нові ідеї для роздумів, адже у цьому середовищі тільки те й робиш, що розмірковуєш. Породжуєш те павутиння питань, сидиш павуком посеред них, чекаєш поки якась відповідь-комаха потрапить у твою пастку...

Та чи не дивно?! Ще вчора я вважав, що Джеремі — єдиний параноїк серед усіх (я не враховую свого діда) мешканців «Гармонії», серед усіх землян; він заразив мене (якщо цим можна заразитися), нас стало двоє. А тут, вибачте, стало мені ясным, що нас таких багато, кому набридла ця система, і кому раптово потрібно відшукати відповіді. Вона, тобто Джулія, ще й знає, як такі люди виглядають. Вона, виявляється, багато знає... Начебто і немає у мене бажання копатися у нетрях корпорації та її таємницях, але це так вабить. Відчуття того, що чим більше я знатиму, тим важче мені буде, зовсім в'їлося в голову. Ці знання принесуть тільки біль, безумовно.

Кар плавно спинився напроти мого дому. Я і не помітив, як під роздуми швидко минув час. Мозок та думки були збентежені послідовними дивними подіями сьогоднішнього дня. І це тільки половина його минула. Сподіваюсь, вечір буде спокійнішим.

Ось я і вдома. Мені ще треба постаратися помітити в ньому зміни (я ж отримав два заохочення сьогодні). Одну, здається, я помітив. Колись білі стіни раптово стали інтерактивними. Якщо сьогодні вранці тільки стеля та підлога відображали якісь ліси, небо, прозоре дно моря, то тепер і стіни стали дзеркалом дивовижних пейзажів.

Я бачив високі дерева, не просто бачив, а був у лісі. Співали птахи, вітер гуляв поміж стовбурів, шумів ставок. І додатково до цього грала спокійна, лагідна електронна музика. Це дійсно класне оновлення, але відчувалося, що мене силою намагаються заспокоїти, позбавити якогось стресу.

Пройшовшись по кімнатах, я спинився у вітальні, де інколи проводив вечори з батьками або Джеремі. Так, ліси значно покращають атмосферу під час бесіди. А от цікаво: чи змінюватимуться картинки на стінах так само, як на підлозі й стелі, в залежності від мого настрою? Якось перевірю.

Я чув кроки Траяна. Хоч він і легенько тупотів, але його все одно можна було почути:

— Доброго дня, містере Брін, — привітався андроїд-помічник. — Сподіваюсь, ваш день пройшов на гарній ноті.

— Трішки того, трішки сього, — повертаючись до нього, повідомив я. — Рисовий суп?

— Так, містере Брін. Перша страва: рисовий суп. Друга страва: картопляне пюре, відбивна із м'яса свині. Напої: сік яблучний. Обід поданий, чекає на вас.

— Дякую, Траяне, — якусь мить я не звертав уваги на його металічний, байдужий голос. На якусь мить я взагалі позабув, що він андроїд.

Одна із рис, яка мені дійсно подобалась у Траяні: вміння смачно готувати. І звідкіль він знає, як все це готувати? Готувати смачно. У нього були якісь синтезатори смаків? Я точно чогось не знав про конструкцію всіх цих андроїдів. На що вони були здатні? Чому всі представники «Гармонії», яких я зустрічаю у цьому біомі, андроїди? Невже вони не бажають, щоб їхні люди вступали з нами (особами окремих соціальних груп) у контакт? Чи там все занадто важко для розуму звичайного землянина?

Під чергові думки я з'їв суп та майже все картопляне пюре. Навіть відбивна не змогла встояти перед моїм апетитом. Я запив все це яблучним соком, подивився на віртуальний екран, закріплений на зап'ясті. 13:25. У мене ще повно часу до приїзду кару з автопілотом, який відвезе до батьків. Піду полежу на ліжку, помрію. Можливо, помічу друге оновлення для дому. Я, звісно, міг просто спитати у домашньої системи, які зміни трапилися у будинку, але це було б зовсім не цікаво. Так хоч якась розвага є. Дійсно, це могло бути що завгодно. Від звичайної оптимізації штучного інтелекту дому, до глобальних оновлень (такі, що сталися зі стінами).

Я приліг на ліжку, задивився у стелю. Точніше, поринув очима в блакитне небо, яке було майже справжнім. Таким справжнім, що я зовсім не міг його відрізнити від справжнього. До самого верху здіймалися стовбури дерев. Мені здавалося, що вони були поруч, що я ніби лежав у лісі.

А на що повинно бути схожим друге оновлення? Що воно таке? Я підозрюю, воно стосувалося Траяна. Він, мабуть, став швидше вибудовувати свої репліки для розмови зі мною.

Навіщо мені взагалі ці оновлення? Сьогодні сталися три важливі події: я загубив ліпшого друга, але познайомився з приємною, гарною дівчиною; ще щось дивне різануло внутрішнього параноїка у бібліотеці — якийсь збій. Один андроїд-бібліотекар дає мені книгу з таємничою запискою, яку... я лишив у кармані штанив. Потім другий андроїд-бібліотекар розповідає мені, що я взагалі не приходив у Зелений парк та не отримував книгу. «Сірі сторінки Землі». Я запам'ятав її назву, запам'ятав прочитане мною. І від того мені ставало дурно... Ще й книги цієї не було

в каталозі «Гармонії». Якийсь чорт їх поплутав. Хм, звідкіля я знаю це слово «чорт»? Мабуть, від батька почув...

Легенька, спокійна класична мелодія пробудила мене від сну, у якому не було місця для видінь. Схоже, я задрімав і навіть не помітив того, як очі заплющилися.

— Доброго дня, містере Брін, — почув я крізь липку дрімоту жіночий синтетичний голос домашньої системи. — Через десять хвилин на вас чекатиме автомобіль, котрий відвезе вас до батьків. Ваш андроїд-помічник приготував для вас спеціальний комплект одягу, що висить у шафі.

— Дякую, — підіймаючись з ліжка, прохрипів я. — Котра година?

— 14:45, — повідомила домашня система.

Я зняв з себе повсякденний одяг (чорні брюки, сорочку). У білій шафі висів вечірнє вбрання: темні джинси, білий гольф із високим коміром. Я вирішив поки не перевдягатися, а швиденько прийняти душ, почистити зуби. На все про все у мене пішло десять хвилин.

Знаючи, що машина вже стоїть під будинком, мені довелося швидко надягати на себе джинси та гольф, спускатися по сходам на перший поверх. Стіни, стеля, підлога були відображенням пляжу посеред морських хвиль, помаранчеве небо привітно вітало мене сонячними променями. Шкода, що зараз я вийду, а навколо мене буде хвойний ліс. Дуже шкода.

Траян стояв біля входних дверей, повідомляючи мені, що на вулиці чудова погода, що від батьків мене одразу забере машина, яка відвезе у басейн. Слухаючи його, я взувся у білі кросівки.

— Дякую, Траяне, — я вийшов на веранду. Зовні була сонячна погода, не жарко. Вітерець лоскотав сосни та ялини, тягнув до мого носа лісові аромати. Сіра машина з білим написом «ГАРМОНІЯ» стояла внизу, під пагорбом, на доріжці з щебеню.

По дерев'яним сходам, по плиточкам, на заднє сидіння. Мовчазний автопілот змусив кар плавно відштовхнутися від стартової точки. Ліворуч, праворуч, навколо були височенні стовбури, покриті мохом. Випадкові берези інколи миготіли у вікні. Дорога разом із іншими чотирма машинами-сестрами влилася в широке, темного кольору бетонне шосе. Система була занадто пунктуальна, якаюче точна. Ті, хто своєчасно сів у машину (на

відміну від мене), їхали пліч-о-пліч попереду, їхали на зустрічі до своїх батьків, друзів, родичів.

Ми рухались правою стороною шосе, розміченого метровими стовбурами з зеленими ліхтарями. Зліва хтось їхав назустріч у зворотній бік. Деся у своєму домі зараз сидить Джулія, слухає якусь музику, відпочиває. Або її розпорядком передбачене щось інше. Наприклад, відпочинок у Зеленому парку.

Кар завернув вправо, зробив гак, проїхав по містку, який переповзав над шосе. Він знову повернувся на дорогу з мілкою щебеню. Ліс був мішаним. Дуби, клени, купці папоротнику. І он він, будинок моїх батьків, дім, в якому я виріс і жив до вісімнадцяти років. Самотній, білий, на високому пагорбі.

Як тільки авто зупинилося, я вийшов з нього, перейшов дорогу, ступив на першу сходинку сходів, що вели на веранду. По суті, наші будинки нічим не відрізнялися, крім спогадів, що кружляють серед часу. На цих сходинках я полюбляв сидіти з мамою та спостерігати за тим, як заходить за небокрай Сонце.

На цій веранді, там, де зараз стоїть крісло-гойдалка, я стояв з батьком та цікавився у нього про доросле життя. Майже кожного вечора до нас приїжджав дідусь, або ми до нього їздили. Я ніби і зараз чую його слова: «Ви зовсім з глузду з'їхали?!» — кричав він у вітальні. — «Припиніть знущатися наді мною, не довіряйте роботам, не вірте «Гармонії»!». Так, у дідуся параноя була зовсім невідконтрольна.

Я натиснув на квадратну віртуальну кнопку дзвоника, всередині почувся мелодійний сигнал. Двері мені відчинила Аксенія, андроїд-помічник батьків. Вона брала участь у моєму вихованні.

— Доброго дня, Олександр Брін, — привіталася зі мною вона синтетичним жіночим голосом. — Ласкаво прошу. Алекс та Тамара Брін чекають у вітальні, проходьте.

Батько вранці просив, щоб я прийшов із усмішкою на вустах. Постараюся створити щось подібне.

— Сашко! — побачивши мене, мамуся підскочила з дивану, обійняла мене. — Як я рада тебе бачити!

— Запізнився, — підійшов батько, протягнув гігантську руку з сивими волосинами. — Ну, хоч усмішку приніс.

— Я не спеціально, — відбулося рукостискання. Батько завжди сильно стискав мою долоню. Але чим доросліше я ставав, тим старіше він. Він вже не був таким сильним, як три роки тому. — А про усмішку намагався не забути, тримав її цілий день для вас.

— Сідай, — мати повела мене до крісла. — Розповідай, як тиждень проходить. Побалакаємо поки Аксенія готує вечерю.

— Як завжди, — я присів, батьки повсідалися на дивані. — Джеремі, схоже, перевели в іншу соціальну групу.

— За що це? — здивувався батько. — Він же тиха та спокійна людина. Хоч я його ні разу не бачив, але підозрюю, що він такий самий тихоня як і ти. З ким він вже не порозумівся?

— Не знаю, яка причина, тату. Сьогодні вранці я його просто не побачив у роздягальні перед пробіжкою. Замість нього до нас приєдналася молода дівчина, Джулія.

— У тебе все добре, Сашко? — спитала мати. — Як ти поставився до переводу Джеремі?

— Як я міг поставитися до його переводу, матусю? Він був мені ліпшим другом, єдиним, з ким я міг спокійно розмовляти і не відчувати при цьому дискомфорту, створеного ідіотизмом. А тепер його немає. І я не думаю, що він з кимось посварився, чи комусь заважав жити. Йому просто набридла вся ця система, «Гармонія». Його, напевно, перевели у інший біом, до іншої соціальної групи.

— Тільки не починай, — закрутив сивими бровами батько. — Не вмикай тут свого діда. Всі ці теорії змови проти людства, розмови, що «Гармонія» створена, щоб панувати над нами та влаштувати нам геноцид... Припини. Хоча б не в нашому домі. Нас все влаштовує в цьому житті, тебе все влаштовувало. І тут рраз! Ти раптом починаєш підозрювати андроїдів, вигадувати казки, що вони полюють на «неслухняних» людей. Саня, не для того ми тебе виховували, щоб ти скінчив, як твій дід.

— Мого діда перевели у інший біом, не повідомивши нікого з нас. — Докричався старий... І треба було йому нападати на тих андроїдів...

— Алексе, — втрутилася матуся. — Сашко просто схвилюваний, що Джеремі перевели. Припини. Нічого сюди мого батька приписувати.

— Так, вибач. Я просто натерпівся його так, що досі згадую ті виступи у цій вітальні. Вибач, Саня.

— Нічого, тату. Мені справді не потрібно було чіпляти цю тему. — Якась дивна хвилина мовчання повисла у вітальні. Буде логічним, якщо я її припиню. — Я познайомився з новенькою, Джулією. Приємна дівчина.

— Давно вже час, — усміхнувся тато. — Яка вона? Гарна, розумна? Чи і те, й інше?

— Обидва варіанти. Тільки... — Ні, краще я промовчу про її ставлення до системи. Батьки націлились на мене, чекаючи, поки я закінчу речення. Саме вчасно мене врятував андроїд.

— Вибачте, — у вітальню ввійшла Аксенія, — я не хотіла переривати ваше спілкування. Вечеря готова, я рада запросити вас до столу.

— Спасибі, — підвелася мати з дивану. — Ходімо, хлопці. За столом поспілкуємось.

Дідько. Я дійсно заздрю цим металевим людям. Як вони можуть готувати так смачно? Це неймовірно. Кожного разу, як я прошу Траяна лишити мені продукти та столове приладдя, у мене виходить щось несмачне — і це ще слабо сказано. Він виправляє у мене на очах мої помилки, і я ще сильніше заздрю йому. Тепер переді мною страва від Аксенії: спагеті з тоненькою плівкою плавленого сиру. Спеціально приготовлена паста знаходилася у відведеній для неї посудині посеред столу.

— Смачного, — побажав я батькам. Тато щось буркнув, мати побажала «взаємно».

Неймовірно. Смачніше, мені здається, ніж у Траяна. Можливо, у Аксенії є якесь програмування, якого немає у мого андройда-помічника. Чи це у неї прийшло з досвідом... Навряд чи.

Скільки себе пам'ятаю, з нами весь час була вона. Дивно, адже я ніколи не бачив її зламаною. «Гармонія» вміє піклуватися про своїх механічних працівників.

— Дуже смачно, — коментував батько. — Кожного разу все краще і краще.

— Як це може бути? — з сумнівом спитав я. — Невже у андройдів є досвід, неville вони вміють підвищувати свою майстерність?

— Це він про те, — пояснювала мати, — що Аксенія отримала оновлення за наші старання. Тепер вона ще краще про нас піклується, краще готує.

— Зачекай, — батько сам хотів пояснити. — А що ж це таке, якщо не досвід? Сам поміркуй. У них об'єднана мережа штучного інтелекту. Все, що вони роблять передається та аналізується, розповсюджується іншим помічникам. Дуже гарна система, коли знання лише накопичуються, а не зникають з часом.

— Я б однаково не назвав це досвідом.

— Що ж тоді?

— Нескінченне сховище інформації, кластери якого в потрібний час стають доступними для певних андройдів. Ми не можемо прирівнювати їх до себе, тату. Вони ж метал, нічого більшого.

— Ми могли б довго дискутувати, Саня. Але я знаю, що Аксенія, Траян і багато інших помічників — повноцінні члени людського суспільства.

— Можемо хоч раз спокійно повечеряти? — мати подивилася нам обом у вічі. — Залиште ці сперечання. Поїжте.

— Вибач, мамо.

Ми спокійно довечеряли. Перейшли назад у вітальню. Спілкувалися. Я намагався не зачіпати тих тем, які не полюбляв батько. Він, схоже, теж докладав зусиль, щоб не жартувати та не зачіпати мене з параноєю. Майже кожного разу, коли тема розмови змінювалася, матуся нагадувала мені, що через тиждень в мене день народження.

Ми завжди святкували його у батьків. Вони запрошували гостей (я б крім них та Джеремі нікого не запросив), готували стіл та подарунок. Не довіряють мені мій день народження, бо яюсь я пасивно ставлюсь до такого дня, звичайного дня, коли я постарів рівно на один рік.

Так і пройшов черговий вечір спілкування з батьками. Коли час зустрічі наближався до кінця, ми стали збиратися. У них були заплановані походи у Вишневі сади (вечірній парк, у якому відпочивали сімейні пари), мені ж шлях був прокладений до басейна.

Ми обіймалися, прощалися, батько все ж таки під кінець пожартував про мій настрій та характер. Мені нічого не лишалося, як посміятися разом з ним та мамою. Потім ми розсілися по машинах та продовжили виконувати пункти з незламного розпорядку дня.

Більш за все я полюбляв цей басейн. Бездонний океан самотності. Він був індивідуальним, лише для мене. Для кожного у нашій соціальній групі є такий басейн, в якому вони залишаються наодинці з собою та думками. Невеличкий, двадцять на вісім метрів.

Був, звісно, і колективний басейн, де проходили ранкові фізичні тренування. Але мені, як істинному інтроверту, заточеному флегматику, більше подобався індивідуальний. Більше часу на розвиток внутрішнього «Я». Раптово моя свідомість ніби покидає біом, Землю, Сонячну систему... Мене поглинає розум. Вистачає часу, щоб проаналізувати день, підвести підсумки. В часи, коли немає у розпорядку таких відвідувань, доводиться відводити для себе час, який міг би бути присвячений сну.

Ось і він. Невеличка будівля з білими стінами, складеними з величких пластин, на кожній з них була відповідна літера. «Г.А.Р.М.О.Н.І.Я». Я виліз з кару, прихопив з собою сумку з багажника. Скляні автоматичні двері відчинилися при моєму наближенні. Перша кімнатка була відведена для роздягальні, душу та туалету. Наступна — сам басейн — була обліплена

стінами та стелею з віртуальною поверхнею. Вгорі — зоряне небо. З боків — мовчазний океан. Єдине, що було позбавлено таких високих технологій, керамічні плитки басейну. Вони були сіренькими, поглинали будь-який настрій (гарний чи поганий), все залишалося назовні. Лише ти, твій критично чистий розум та теплі води.

Я спустився у басейн по металевих сходах. Ліг на спину, поплив.

Час підводити підсумки. Сьогодні неабиякий цікавий день. Концентрація дивних подій переступила позначку «норма». Все почалося з мого підйому. Одноманітність мені так набридла, що майже кипів мозок. Нестерпним мені здавалося майже все, що оточувало, що росло навколо.

Продовжив парад подій мій ліпший друг Джеремі. Точніше, його зникнення чи переведення у іншу соціальну групу. Це мене приголомшило. Я зневірився. Адже не було більше у мене співрозмовника, який не надокучав, не стікав пустими словами. Як завжди, подібні переведення проводяться без повідомлення його батькам (з якими мені ще не доводилося зустрічатися; так само як і йому з моїми), друзям, рідним і знайомим. Просто зникла людина, і про це ніхто не знає.

Потім — перша за день зустріч з новенькою: Джулією. Її поява спочатку налякала мене присутністю чергового «знайомого», який буде з задоволенням ставитись до всіх цих заохочень, розпорядків, планів, біомів, оточуючих. Але після того, як я мав насолоду з нею поспілкуватися, думка змінилася. Вона — чудова дівчина, яка не може звикнути та отримувати насолоду від життя серед утопічних умов.

Саме тому я порвав з Марго. Її сміливо можна приписати до тих, кого не хвилює життя поза планом та розпорядком. Вона раділа заохоченням.

Добре, що я зустрів Джулію. Причина її переводу в нашу соціальну групу здалася мені занадто дивною; я ще не чув про таких, хто йшов проти «Гармонії» (ну, крім діда). Як я бачу, зовсім радикальних рішень корпорація не приймає проти таких «бунтарів». Їх просто переводять у інші біоми в сподіванні... В сподіванні на що? Що людині сподобається?

Я впевнений, що і діда просто кудись перевели. Адже він організував напад на андроїдів у Зеленому парку, які обслуговують бібліотеку...

Бібліотека. «Сірі сторінки Землі». Я чомусь сумнівався, що це якийсь збій або жарт. Але і вірити словам у книжці я не міг.

Автор пише, що у 2048-му була глобальна ядерна війна, але зараз-то 2046-й. Про всяк випадок я лишив у себе записку, яка була поміж сторінок. Можливо, варто поділитися цією інформацією з Джулією. Ця подія... лякає мене. На які питання намагався відшукати відповіді автор книги та записки? Що він такого дізнався? Що з ним трапилося, якщо він не впорався та не зміг завершити свої пошуки? І якщо слова його не були вигадкою, тоді у мене параноя може вирости до небачених розмірів, перерости у дещо інше.

Чому саме зараз? Я не бажаю розкривати чийсь секрети. Так, «Гармонія» та її система мені зовсім не подобалися, але і приймати якісь рішення, вживати якихось заходів не збирався. Занадто важко плисти проти течії...

Не знаючи, скільки часу я перебуваю у басейні, для мене було здивуванням, коли віртуальний девайс на зап'ясті завібрував. Він гарно працював і під водою. Я подивився. То було сповіщення, що скоро на мене чекатиме машина, яка відвезе мене додому. Скоро час сну.

Нехай лишається нескінченність на самоті. Нехай хвилі заvmруть від тиску Всесвіту. Я начебто все проаналізував, підсумував, приготувався до наступного дня.

Через душ, роздягальню, а потім у автомобіль, що стояв поруч з басейном. До дому я вже доїхав майже уві сні. Ледве тримався. Схопив з багажника сумку, піднявся на пагорб до веранди. Двері мені відчинив Траян. Андроїд-помічник одразу забрав у мене сумку, я вже знав, яке він задасть мені питання, тому вирішив випередити його:

— День пройшов чудово, Траяне. З планом, як завжди, ознайомиш мене під час сніданку.

— Ви втомилися, містере Брін? — такого питання він ще ніколи мені не задавав. — У вас на обличчі вгадується втома. Не тільки фізична, а й психологічна.

— Програмне оновлення? — поцікавився я. — Моє друге заохочення?

— Так, містере Брін, — кивнув андроїд. — Мій штучний інтелект отримав доступ до емоційно-соціального розділу.

— Радий за тебе. Так, я втомився. Зараз обмиюся в душі, почищу зуби й впаду до ліжка.

— Доброї ночі та солодких снів вам, містере Брін.

Я відкинув будь-які думки від себе. Стотонна втома навалилася на очі. Вони ледве не заплющувалися, поки я підіймався по сходам. Стіни, стеля та підлога. Вони створювали навколо

мене нічний хвойний ліс. Голограмні світлячки кружляли по кімнатах, коридорам, освітлювали мені дорогу.

У душову я входив, навіть не розуміючи, як з мене злетів повсякденний одяг (чорні джинси, білий гольф). Я навіть не розмірковував над питанням, чому я вдруге пішов у душ, адже після басейну я вже приймав його. Недовго. Зовсім недовго. Лише дві хвилини, і я вже тупаю у пухових капцях прямісінько до спальні, падаю на м'яке, тепле ліжко.

Перед очами плавають зорі. Ціла галактика дивилася зараз на мене, чекала, поки я засну, щоб отримати можливість зазирнути в мої сни та привітати мене з отриманням нових знань, які найближчим часом змінять моє ставлення до світу...